

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Кикини Ангеліни Богданівни
на тему «Арктика як нова платформа
глобальної економічної кооперації Китаю та США»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 29 Міжнародні відносини
за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

26 грудня 2025 року

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувачка ступеня доктора філософії, аспірантка 4 року денної форми навчання (надалі – Аспірантка) Кикина Ангеліна Богданівна у повному обсязі виконала індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Аспірантка Кикина Ангеліна Богданівна в процесі виконання освітньо-наукової програми здобула глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанувала чітко окреслений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у Аспірантки загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Аспірантка в повному обсязі оволоділа комплексом необхідних дослідницьких умінь та навичок, зокрема тих, які стосуються планування та формування дизайну дослідження, організації послідовності його виконання та безпосереднього проведення етапів у відповідності до попередньо сформульованих мети та завдання, застосування комплексу методів та технологій, в тому числі і комп'ютерно-інформаційних, необхідних для

отримання, структурування, аналітичного опрацювання та синтезу даних, перевірки достовірно отриманих результатів, їх систематизації та категоризації.

Аспірантка в повній мірі оволоділа необхідними мовними компетентностями для репрезентації результатів власного наукового дослідження англійською мовою в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння та глибокого якісно-кількісного аналізу іноземних джерел наукової літератури з подальшою формалізацією отриманих даних.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи Аспірантки Кикини Ангеліни Богданівни затверджений рішенням вченої ради назва факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 29 листопада 2022 року).

Наукові керівники: доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» Заяць Олена Іванівна та доктор технічних наук, професор, професор кафедри програмного забезпечення систем ДВНЗ «УжНУ» Мулеса Оксана Юріївна.

Термін виконання роботи: 2022-2025 роки.

Аспірантка Кикина Ангеліна Богданівна послідовно виконала усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин та Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені Аспіранткою у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, в повному обсязі і у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження

Арктика поступово перетворюється з периферійного регіону геополітичного суперництва на один із ключових вузлів формування нової архітектури глобальної економіки та безпеки. Зміна клімату, поява нових морських шляхів і доступ до стратегічних ресурсів зумовили посилення інтересу провідних держав світу до Арктичного простору. Цей регіон стає полігоном випробування моделей взаємодії між державами, де економічна конкуренція поєднується з вимушеною кооперацією, що визначає його як унікальну лабораторію глобальної економічної коопетиції. Водночас Заполяр'я виступає дзеркалом ширших трансформацій світового порядку – переходу від біполярності до поліцентризму, де традиційні геополітичні інструменти поступаються місцем гібридним формам дипломатії, науки та економіки.

Зростання стратегічного значення Арктики актуалізує необхідність переосмислення її ролі в глобальних економічних процесах. В умовах постійного переплетіння економічних, екологічних і безпекових інтересів формуються нові форми взаємозалежності між державами – від спільних дослідницьких програм до конкуперативних проєктів у сфері енергетики, судноплавства та «зелених» технологій. Особливої ваги набуває аналіз взаємодії Сполучених Штатів Америки та Китайської Народної Республіки, які перетворюють арктичну зону на майданчик стратегічної адаптації: США – у контексті забезпечення енергетичної та безпекової домінації, Китай – як частину своєї політики «Полярного Шовкового шляху». Розуміння логіки цієї взаємодії є ключем до оцінки не лише регіональної динаміки, але й трансформації глобальної системи врядування.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконане в рамках наукової теми кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»: «Теоретичні та практичні аспекти розвитку

глобальної економіки в процесах конвергентно-дивергентних та глокалізаційних змін» (номер державної реєстрації 0125U002539), у межах якої автором проаналізовано роль Арктичної платформи для економічної конкуператії США та Китаю.

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації

Метою дисертаційного дослідження є розроблення теоретико-методологічних та прикладних засад аналізу Арктики як нової платформи глобальної економічної конкуператії Китайської Народної Республіки та Сполучених Штатів Америки, з урахуванням інституційних, економічних, безпекових і наукових вимірів їх взаємодії, а також визначення закономірностей формування керованої взаємозалежності в умовах трансформації світової економічної системи.

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна

Дисертаційна робота ґрунтується на положеннях неоінституціональної, гео економічної та системно-парадигмальної теорій міжнародних економічних відносин, на основі яких досліджено новий напрям розвитку теорії глобальної економічної взаємодії – формування Арктики як простору міжнародної економічної конкуператії між Китайською Народною Республікою та Сполученими Штатами Америки. В межах цього напрямку розкрито теоретико-методологічні основи поєднання конкуренції та співпраці в умовах стратегічної взаємозалежності держав, системно досліджено інституційні, економічні та безпекові детермінанти їх взаємодії у полярному регіоні. У контексті дослідження обґрунтовано науково-методичні засади ідентифікації арктичної конкуператії як форми поєднання суперництва й партнерства у світовій економічній системі, а також визначено механізми формування гібридних моделей співпраці в умовах глобальної турбулентності. У процесі роботи одержано наукові результати, що містять елементи наукової новизни та

розкривають особистий внесок автора в розвиток теорії глобальної економічної конкуренції і міжнародних регіональних стратегій:

вперше:

✓ сформовано інтегровану систему зовнішньоекономічних інструментів США в Арктиці, яка поєднує три взаємопов'язані компоненти (економічний, екологічно-науковий і безпековий) в єдиній архітектоніці стратегічної присутності. Запропонована структура демонструє перехід від домінування «м'якої сили» до гібридної конфігурації, де економічні інтереси захищаються через механізми НАТО, двосторонні угоди з Канадою та нормативні рамки Арктичної ради, що дозволяє трактувати Арктику як центр практики синтезу інструментів *soft-hard power*, де економічна стійкість і військово-політична безпека взаємно підсилюють одна одну;

✓ обґрунтовано концепцію поліцентричного врядування в Арктиці, у межах якої взаємодіють чотири контури сили – трансатлантичний, китайський, арктичне ядро та надрегіональний (ЄС, Азія). Показано перехід від біполярної до мережевої конфігурації, у якій баланс між конкуренцією, співпрацею та регуляторною інтеграцією формує нову парадигму глобального управління. Арктика постає як простір багатополлярності XXI століття, де наука, безпека й екологічна дипломатія стають інструментами постгеополітичного порядку;

удосконалено:

✓ методологічне тлумачення феномену конкуренції шляхом інтеграції трьох аналітичних підходів – ігрових моделей ненульової суми, ресурсно-орієнтованої теорії (RBV) та економіки трансакційних витрат (TCE), що розширює аналітичні можливості концепції конкуренції, дозволяючи застосовувати її до дослідження міждержавних інтеграційних угруповань і моделей глобальної взаємозалежності;

✓ теоретичну конструкцію еволюції коопетиції як гібридної парадигми міжнародної економічної науки, що поєднує конкурентні та коопераційні механізми різних економічних шкіл – від класичної політичної економії до інституціоналізму й теорії ігор. Визначено перехід від взаємодій нульової суми

до ненульової, в межах яких кооперація виконує функцію інституційного амортизатора ризиків та формує стійку стратегічну взаємозалежність суб'єктів світової економіки;

✓ модель взаємодії США та КНР в Арктиці як системну форму конкуперації, що охоплює інституційний, економічний, безпековий і науковий виміри та враховує роль багатосторонніх платформ, що дає змогу інтерпретувати Арктику як регіон керованої взаємозалежності двох глобальних центрів сили;

✓ аналітичну схему арктичної військово-наукової взаємодії КНР та США як прояву гібридної сили, яка поєднує оборонні, інфраструктурні та дослідницькі інструменти. Сформована трикомпонентна структура (військово-морська присутність, контроль інфраструктури, наукові програми) демонструє, як знання, технології й ресурси формують механізм балансування безпеки без прямої ескалації конфліктів;

✓ концепт «арктичного ексклюзивізму 2.0» як нову рамку контрольованої взаємозалежності Сполучених Штатів Америки та Китаю, що поєднує стратегічну конкуренцію з вибірковою секторальною співпрацею в умовах інституційної фрагментації Арктичної ради. Показано, що сучасна Арктика є простором обмеженого доступу неарктичних акторів, де взаємодія глобальних держав регулюється поєднанням правових і політичних механізмів;

✓ типологічну модель арктичної стратегії КНР, побудовану на п'яти форматах взаємодії з приарктичними державами: прагматичне партнерство (Ісландія), вибіркова конкуперація (Фінляндія), асиметрична співпраця (Норвегія), геоекономічна присутність (Гренландія/Данія) та нормативна конфронтація (Швеція), що дозволяє системно узагальнити поліцентричну логіку китайської присутності в Нордичному регіоні та ідентифікувати її як модель «вибіркової конкуперації»;

набули подальшого розвитку:

✓ підходи до класифікації коопетиційних механізмів у провідних секторах арктичної економіки – від видобутку критичної сировини, судноплавства та туризму до відновлюваної енергетики й цифрової

інфраструктури. Розроблено багаторівневу типологію, що охоплює інституційний, конкурентний, екологічний і соціокультурний виміри, завдяки чому Арктика розглядається як експериментальна платформа універсальних моделей сталого управління спільними ресурсами;

✓ теоретико-правове тлумачення режиму UNCLOS у контексті Арктики з урахуванням конфлікту між принципами *mare liberum* і секторального поділу. На основі аналізу заявок арктичних держав до CLCS розкрито трансформацію доктрини «першовідкриття» у багаторівневу систему доказового геологічного підтвердження, що дозволяє окреслити арктичний регіон як простір дії гібридного морського права;

✓ механізми енергетичної політики та ресурсної диверсифікації КНР і США в умовах «зеленого переходу» та нової енергетичної геополітики. Показано, що арктичні ресурси формують взаємодоповнювані, але різноспрямовані моделі енергетичної автономії: Китай – через «Полярний Шовковий шлях» та імпорт зрідженого природного газу, США – через внутрішню інфраструктурну модернізацію й розвиток низьковуглецевих технологій, що дало змогу визначити конкуперацію як баланс між «зовнішньою» та «внутрішньою» енергетичною безпекою, характерний для постглобалізаційного етапу розвитку світової економіки.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Аналіз змісту і структури дисертаційної роботи Кикини Ангеліни Богданівни дає підстави стверджувати, що у ній чітко сформульовано актуальність теми, мету і завдання дослідження, обумовлені об'єктом і предметом аналізу, сукупністю методів і прийомів наукового пошуку, а також обґрунтовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи підтверджується використанням широкого спектра загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання:

історико-логічний метод; системний метод; метод аналізу та синтезу; методи індукції та дедукції; порівняльний (компаративний) метод; статистичний метод; метод групування та таблично-графічний аналіз; метод теоретичного та економетричного моделювання; метод сценарного аналізу; метод експертних оцінок.

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що запропоновані концептуальні положення, моделі та висновки створюють аналітичне підґрунтя для формування ефективної політики міжнародного економічного співробітництва в Арктиці, визначення стратегічних пріоритетів участі держав у регіональних механізмах врядування та розроблення адаптивних моделей взаємодії в умовах глобальної турбулентності. Розроблена інституційно-економічна модель арктичної конкуперації між США та КНР може бути використана: міжнародними організаціями (Арктична рада, ІМО, ЮНКТАД, ОЕСР, Європейська Комісія) – для моніторингу динаміки участі держав у полярних проєктах, узгодження екологічних і технологічних стандартів та оцінки ефективності багаторівневого врядування; аналітичними центрами (CSIS, PISM, Brookings Institution, Bruegel, Chatham House) – для прогнозування тенденцій глобального енергетичного та інфраструктурного суперництва, оцінювання ризиків мілітаризації Арктики й вироблення сценаріїв збалансованої взаємодії між провідними акторами. Отримані результати становлять практичну цінність для органів державної влади України, зокрема при розробленні стратегій залучення до міжнародних арктичних дослідницьких та енергетичних програм, формуванні позиції у сфері кліматичної дипломатії та морського права, а також в межах партнерства з ЄС і НАТО щодо Північного виміру політики безпеки. Економетрична модель арктичної конкуперації може бути застосована для прогнозування поведінки держав у середовищі асиметричної взаємозалежності, аналізу стратегій мінімізації ризиків і оцінювання впливу на глобальні ланцюги постачання критичних ресурсів. Матеріали дослідження можуть бути використані закладами вищої освіти під час викладання дисциплін

із міжнародних економічних відносин, міжнародної економіки, геоекономіки, міжнародної безпеки та сталого розвитку, а також при підготовці навчально-методичних матеріалів.

Теоретико-методологічні підходи і практичні рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, використані в навчальному процесі ДВНЗ «Ужгородського національного університету».

9. Оцінка мови та стилю

Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації

Дисертаційна робота Кикини Ангеліни Богданівни на тему «Арктика як нова платформа глобальної економічної конкуперації Китаю та США» відповідає діючим вимогам щодо оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту

Дисертаційна робота Кикини Ангеліни Богданівни на тему «Арктика як нова платформа глобальної економічної конкуперації Китаю та США» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів відповідає галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини, вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 та № 502 від 19.05.2023).

12. Зауваження та рекомендації

В ході написання дисертаційної роботи Аспіранткою були враховані усі зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспірантка на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер і в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017р. (зі змінами та доповненнями)

Дисертаційна робота Кикини Ангеліни Богданівни на тему «Арктика як нова платформа глобальної економічної кооперації Китаю та США» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації

Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим

доробком автора, викладено у 7 наукових працях, з яких: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз та 2 праці апробаційного характеру.

Наукові праці, в яких відображені основні наукові результати дисертації:

1. Кикина А. Б. Арктичний фронт: геоекономічні виклики для Китаю і Данії. Економіка та суспільство. 2023; 57. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-57-8

(Аспірантка самостійно провела всі етапи дослідження та підготувала публікацію до друку)

2. Кикина А. Б., Заяць О. І. Китайська дипломатія ресурсів в Арктиці: наслідки для Гренландії. Причорноморські економічні студії. 2023; 82: 15-21. DOI: 10.32782/bses.82-2

(Аспірантка самостійно провела всі етапи дослідження, Заяць О. допомагала у пошуку літературних джерел та підготовці публікації до друку)

3. Кикина А. Б., Заяць О. І., Андрущенко О. М. Від льоду до інновацій: економічне партнерство Китаю і Данії в Арктиці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023; 49: 34-40. DOI: 10.32782/2413-9971/2023-49-6

(Аспірантка самостійно провела всі етапи дослідження, Заяць О. та Андрущенко О. допомагали у пошуку літературних джерел та підготовці публікації до друку)

4. Кикина А. Б., Заяць О. І. Глобальна економічна конкуренція в Арктиці: кооперація, ризики та інституційні виклики у контексті кліматичних змін. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2025; 6(83): 76-83. DOI: 10.32782/business-navigator.83-13

(Аспірантка самостійно провела всі етапи дослідження, Заяць О. допомагала у пошуку літературних джерел та підготовці публікації до друку)

5. Кикина А. Б., Заяць О. І. Коопетиція як стратегічна парадигма в умовах глобальної економічної взаємозалежності. Економіка та суспільство. 2025; 80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-28>

(Аспірантка самостійно провела всі етапи дослідження, Заяць О. допомагала у пошуку літературних джерел та підготовці публікації до друку)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Кикина А. Б. Арктична турбулентність: аналіз конфліктів у північному полярному регіоні. International scientific conference «Topical issues of social science under martial law in Ukraine». State University «Uzhhorod National University», University of Oradea. 2024 Mar 27-28; Oradea. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 2024. P. 84-8.

(Аспірантці належить провідна роль в опрацюванні результатів дослідження, їх систематизації, інтерпретації та підготовці публікації)

7. Кикина А. Б. Арктика як новий вектор зовнішньої політики КНР. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Шевченківська весна»; 2020 Кві 10; Київ. Київ: Київський національний університет імені Т. Шевченка Інститут міжнародних відносин; 2020. С. 132-136.

(Аспірантці належить провідна роль в опрацюванні результатів дослідження, їх систематизації, інтерпретації та підготовці публікації)

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою StrikePlagiarism. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням Аспірантки, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин (протокол №14 від 26 грудня 2025 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну,

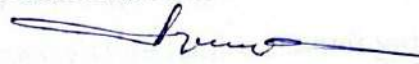
теоретичне і практичне значення результатів та рекомендувати до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Кикини Ангеліни Богданівни на тему «Арктика як нова платформа глобальної конкуренції Китаю та США» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Головуючий на засіданні

д.е.н., професор, професор кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «УжНУ»

Володимир ПРИХОДЬКО

Підпис д.е.н., проф. В. П. Приходька

засвідчую

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК